

Єфімова В.А.

*студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ АДВОКАТСЬКОГО ЗАПИТУ В УКРАЇНІ

Діяльність адвокатів України та адвокатури в цілому регулюється багаточисельними нормативно-правовими актами та процесуальними нормами, які встановлюють певні принципи, норми та механізми реалізації. Так, згідно з п. 7. ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокат має право збирати відомості про факти, які можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати, вилучати речі, документи, їх копії, знайомитися з ними та опитувати осіб за їх згодою. Забезпеченням цього права виступає адвокатський запит [1].

Адвокатський запит – це письмове звернення адвоката до органів державної влади, місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту, на який, згідно з ст. 24 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, керівники підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, яким направлено адвокатський запит, зобов'язані не пізніше 5-ти робочих днів з дня отримання запиту надати адвокату відповідну інформацію, копії документів. Несвоєчасне або неповне надання інформації та неправомірна відмова тягнуть за собою відповідальність, установлену законом [1].

Адвокатський запит не може стосуватися надання консультацій і роз'яснень положень законодавства. Він повинен бути зрозумілим та обґрунтованим. До нього додаються посвідчена копія посвідчення адвоката, ордера або доручення органу, який згідно із законом надає безоплатну правову допомогу [5].

Проте, наразі можна зустріти багато випадків із практики звичайних адвокатів, коли відмову на запит вони все ж таки отримували, аргументовану цікавим тлумаченням закону, пункти якого мають суттєве протиріччя.

Зазвичай, уповноважені органи та особи відмовляють за двох причин. По-перше, це формальні обставини, як відсутність деяких документів, зазначених в ст. 24 закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» чи неправильно сформований сам запит, відсутність деяких реквізитів та визначеної в письмовій формі мети, за якою інформація запитується. По-друге, неможливість адресата надати ці свідчення через

їх обмежений доступ, що робить таку відповідь правомірною, не зважаючи на п 3. ст. 24 зазначеного закону. Як правило, у такому випадку відповідачі посилаються на такі нормативно-правові акти, як Закон України «Про інформацію» та рішення Конституційного Суду України від 20.01.12 р. №2-рп/2012 [6].

Перші обставини адвокати уникають, подаючи адвокатський запит цінним листом з описом, в якому зазначається весь перелік документів у кількості екземплярів. Особливу увагу треба звертати на необхідні копії, за відсутності яких відмова на запит буде правомірною. Другі викликають складнішу ситуацію.

Згідно з нормами чинного законодавства, конфіденційну інформацію становлять персональні дані про особу, як її релігійність, місце та дата народження, сімейний і майновий стан, інші особисті дані. Відмова на адвокатський запит буде правомірною лише в тому разі, якщо запитуються вище перераховані свідчення. Окрім цього, відповідно до ч. 7 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», обмеженою може бути лише інформація, а не сам документ, тобто уповноважені органи чи службові особи не можуть відмовити у його наданні через наявність даних з обмеженим доступом, у такому випадку необхідно їх просто виключити з запитуваної копії [2; 5].

Правомірною буде така відмова на адвокатський запит, яка надіслана через запит інформації, не пов'язаної із наданням правової допомоги. До таких свідчень належать дані щодо правовідносин певних юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, з якими у клієнта, в інтересах якого адвокат звертався з таким запитом, відсутні будь-які правовідносини.

Якщо документ містить службову інформацію, яка відповідно до п.2 ст.6 та ст. 9 Закону України «Про доступ до публічної інформації», міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішню службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; або яка зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці; йому присвоюється гриф «для службового користування» [2; 3].

Перелік таких відомостей не може бути обмежений у доступі, тому адвокатам рекомендується перевіряти стан запитуваної інформації та зазначити це у самому запиті, аби уникнути неприємних випадків та відмов.

У разі неправомірної відмови на адвокатський запит, надання неповної чи недостовірної інформації, закон передбачає можливість притягнення винної особи. Ч.5 ст. 212-3 Кодексу України «Про адміністративні правопорушення» наголошує, що такі дії тягнуть за собою накладення

штрафу на посадових осіб від 425 грн до 850 грн. Повторне вчинення протягом року аналогічного злочину злочин тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від 1020 грн до 1360 грн або громадські роботи на строк від двадцяти до тридцяти годин [4]. Відповідно до рішення Ради адвокатів України Одеської області від 2015 року, скарги адвокатів стосовно адвокатського запиту та відмови на нього розглядає Комітет захисту професійних прав адвокатів.

Нажаль, проблема адвокатського запиту дуже гостро повстає в практиці кожного адвоката, створюючи багаточисельні судові спори через неправильне тлумачення закону чи зловживання своїми обов'язками. Більша частина подібних справ і не доходить до свого логічного завершення, проте деякі все ж таки вдається вирішити.

Пропозиції щодо удосконалення вимог до адвокатського запиту та його складу, мають враховувати, доцільність зазначення адвокатами у запиті також прізвища, ім'я та по батькові – П.І.Б., відомостей про своє місце роботи та реквізитів свідоцтва, мети запиту певної інформації. Слід вилучити з закону словосполучення «завірені копії» свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, ордера або доручення про надання безоплатної правової допомоги, надав право вибору надсилати оригінали або прості копії.

Практикуючі юристи та адвокати також дуже активно висловлюють свою думку стосовно внесення змін до чинного законодавства, зазначаючи, що в першу чергу потрібно провести роз'яснення державним установам щодо процедури проходження адвокатських запитів, а в другу, уповноваженим органам адвокатського самоврядування активно сприяти притягненню винних осіб [8]. Висловлено точку зору про необхідність реформування суміжних законів про інформацію [7]. Адже інформація, яка стосується самого клієнта не може бути конфіденційною, окрім певних винятків, і це треба враховувати при наданні відповіді на відповідний запит.

Підбиваючи підсумки, адвокатський запит – це важливий інструмент, наданий адвокату законодавством України. Завдяки інформації, отриманій від органів державної влади, посадовців та інших осіб, адвокат зможе належним чином здійснювати захист інтересів свого клієнта, що впливає на встановлення справедливості та правосуддя.

Водночас можна зустріти небажання посадових осіб, органів місцевої та державної влади, інших уповноважених осіб надавати таку інформацію, що викликає відправлення відмови, аргументованої іншими законами України, зокрема, «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» та навіть іншими статтями Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Зазначена проблема потребує подальшого удосконалення законодавства з метою регулювання адвокатського запиту та його ефективності.

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р // (3 жовтня 2019 р.) // ст.24-26. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
2. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011// (01.05.2015) ст.6-9. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
3. Про інформацію: Закон України від 2.10.1992// (16.07.2019)// ст.5-17 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
4. Про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 02.12.1984// (19.10.2019)// ст.212-3 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Рішення Конституційного Суду України від 20.01.12 р. №2-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12>
6. Щур Б.В Адвокатська діяльність та особливості її організації: навч. посіб. / Б. В. Щур, Л. І. Сопільник, М. П. Федоров; Львів. ун-т бізнесу та права. Л., 2011. укр.
7. Єрмаков М.В. Значення адвокатського запиту в наданні правової допомоги / URL: https://protocol.ua/ua/znachennya_advokatskogo_zapitu_v_nadanni_pravovoi_dopomogi/
8. Лисенко Г. О. Проблема отримання інформації за адвокатським запитом [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://advokatlysenko.io.ua/s385884/problema_otrimannya_informac_ie_za_advokatskim_zapitom

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Нестерчук Лілія Петрівна**

Жеребцова К.Ю.

студентка 2-го курсу магістратури

факультету міжнародно-правових відносин

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ АДВОКАТІВ

Підвищення професійного рівня входить до переліку професійних обов'язків адвоката, встановленого п. 4 ч. 1 ст. 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»[1].